

Verslag: meting van de waterkwaliteit van de Zenne in Anderlecht

Waterkwaliteit is een doorslaggevende factor voor de ontwikkeling van leven in en rond een waterloop en heeft ook een rechtstreekse impact op onze gezondheid en levenskwaliteit. Men kan zich dan ook afvragen hoe het gesteld is met de kwaliteit van de waterlopen in een sterk verstedelijkt gebied als Brussel. Daarom organiseert Coördinatie Zenne een reeks metingen van de waterkwaliteit van verschillende Brusselse waterlopen.

Woensdag 19 september 2018 was de Zenne aan de beurt. In Anderlecht stroomt die nog deels in open lucht. Voor deze meting viel de keuze op een plaats op 300 meter van de sluis van Anderlecht, waar de Groene Wandeling langs het overstort van de Zenne loopt. De waterstalen werden genomen tegenover het bedrijf Elis, waar men met een voldoende lang touw en een voldoende stevige emmer nog bij de Zenne kan komen.

Samen met het kanaal en de Woluwe wordt de Zenne beschouwd als een van de belangrijkste waterlichamen in Brussel. Ze ontspringt in Soignies en mondt 103 km verderop in de Dijle en het kanaal Leuven-Dijle uit, ter hoogte van het Zennegat. Waar dit vroeger nog de belangrijkste rivier van Brussel was, is de Zenne intussen enkel nog in open lucht zichtbaar ten noorden en ten zuiden van de hoofdstad. Een heel groot deel van de waterloop is immers overwelfd, waardoor het erg moeilijk is om de waterkwaliteit van de Zenne te verbeteren. Toch is die waterkwaliteit er al gevoelig op vooruitgegaan sinds de opening van de waterzuiveringsstations Brussel-Zuid en Brussel-Noord, rond het jaar 2000. In 2016 vond Leefmilieu Brussel zelfs opnieuw een vijftiental vissoorten in de Zenne!

De analyse begint met een stand van zaken van de omgeving en het meten van een aantal fysische en chemische parameters. Rekening houdend met een aantal obstakels op het terrein (heel steile en moeilijk toegankelijke oevers) valt de keuze voor een meetplaats op de brug tegenover het bedrijf Elis. Het waterstaal wordt genomen met een emmer aan een lang touw.

De deelnemers, die in vier groepen zijn verdeeld, beginnen de fysische en chemische parameters te onderzoeken, wat volgende resultaten oplevert:

Fysische en chemische parameters	Resultaat
Troebelheid	nvt: onmogelijk te meten vanaf de brug
Snelheid van de waterloop	nvt: idem
Temperatuur	19,5 – 20,5°C
Concentratie opgeloste zuurstof	3,75 - 4,5 mg/l
pH	6-7
Nitraat	5,6 mg N/l
Nitriet	0,06 mg N/l
Totale stikstof	5,66 mg N/l
Fosfor	0,2 – 0,4 mg P/l

Alle behaalde resultaten, met uitzondering van de concentratie opgeloste zuurstof, voldoen aan de normen die gelden binnen het Brussels gewest. Er wordt vastgesteld dat het gehalte aan voedingsstoffen voldoet aan de normen, wat duidelijk wijst op het positieve effect van de waterzuiveringsstations op de organische vervuiling.

De deelnemers schuiven een aantal mogelijke pistes naar voren die het gebrek aan zuurstof kunnen verklaren:

- Te weinig zuurstofproducerende waterplanten
- De snelheid waarmee het water stroomt lijkt vrij laag

De fysische en chemische parameters geven aan dat de waterkwaliteit op 19 september 2018 rond 16 u. over het algemeen goed is, met uitzondering van het gehalte opgeloste zuurstof.

Een andere manier om zicht te krijgen op de waterkwaliteit bestaat uit het analyseren van de macro-invertebraten in de rivier. Er zijn inderdaad soorten (of groepen) die een indicator zijn voor een goede of slechte waterkwaliteit.

Er werd een afwijkingsaanvraag ingediend bij Leefmilieu Brussel om toelating te krijgen om macro-invertebraten te vangen. Die werden opgeschept met een planktonnet aan een touw dat zo dicht mogelijk bij de begroeide oevers in het water werd gegooid.

Hieronder volgt de lijst van de waargenomen macro-invertebraten:

# soorten (groepen)	macro-invertebraten
1	Schijfhoornslak
2	Muggenlarven
3	Bloedzuiger
4	Zoetwaterpissebed

De Belgische biotische index werd berekend, wat een ondermaats resultaat van 3/10 opleverde. Dat is echter een vertekend beeld omdat er geen strikt protocol voor het nemen van stalen werd gevolgd. Het was hier immers vooral de bedoeling om de bestaande diversiteit aan te tonen en te laten zien dat er een verband bestaat tussen de waargenomen dieren en de kwaliteit van het water.

Toch kunnen we duidelijk stellen dat de biodiversiteit hier beduidend lager ligt dan die in en rond de Woluwe en de Vogelzangbeek. Ondanks relatief goede scores voor de fysische en chemische parameters wijst de afwezigheid van verschillende macro-invertebraten op een langetermijnprobleem. Dat zou kunnen liggen aan de betonnen oevers en het te kleine aantal waterplanten.

Het was een bijzonder boeiende namiddag, met veel gelegenheid voor studenten stedelijk natuurbeheer, lesgevers milieu-educatie, natuurgidsen en geëngageerde burgers om informatie en kennis met elkaar te delen en om samen na te denken over de factoren die de waterkwaliteit beïnvloeden.

(Meer informatie en een verslag in foto's staan op onze website:

<https://www.coordinationsenne.be/fr/activites/rapportsEtPhotos/2018.php>)